

ÖĞRENCİLERİN KADIN HASTALIKLARI VE DOĞUM DERSİNE İLİŞKİN DÖNEM BAŞLANGICI VE BİTİŞİNDEKİ GÖRÜŞLERİ

Kerime Derya TAŞCI*

Kabul Tarihi: 28.04.2006

ÖZET

Bu çalışma, Doğum ve Kadın Hastalıkları dersi alan öğrencilerin, dönem başlangıcı ve bitişinde derse yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi, teorik ve klinik uygulamaların öğrencilerin görüşleri üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla tanımlayıcı bir çalışma olarak yapılmıştır. Çalışmanın evrenini, Doğum ve Kadın Hastalıkları dersi alan 55 öğrenci, örnekleme ise 50 öğrenci oluşturmuştur.

Araştırmanın ilk verileri Eylül 2005'te, ikinci verileri ise Aralık 2005'te teorik ders ve klinik uygulamalar bittikten sonra uygulanmıştır. Verilerin değerlendirilmesi, yüzdelik hesaplamalar ve Man-whitney U testi ile yapılmıştır.

Öğrencilerin yaş ortalaması 21.08 ± 1.81 'tir. Öğrencilerin %62'si hemşirelik bölümü öğrencisi, %68'i kız ve %94'ü dersi ilk kez almaktadır. Öğrencilerin %14'ü mezun olduktan sonra mesleğini yapmak istemediğini ve %56'sı mezun olduktan sonra kadın doğum kliniklerinde çalışmayı istemediğini belirtmiştir.

Öğrencilerin, devam ettikleri bölüm, cinsiyet ve mezuniyet sonrasında kadın doğum kliniklerinde çalışmayı isteme durumları ile dönem başlangıcı ve bitişinde derse yönelik değerlendirilmelerinin karşılaştırılması arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmıştır ($p < 0.05$).

Anahtar kelimeler: Doğum ve Kadın Hastalıkları dersi, öğrenci, değerlendirme

ABSTRACT

Students' Opinions About Obstetric and Gynecologic Nursing Course at the Beginning and End of the Semester

This study was conducted as a descriptive study for the purpose of evaluating the opinions of students taking Maternity and Women's Health Nursing Course about the course at the beginning and end of the semester and determining the effect of the theory and clinical practice on the students' opinions. The study population was the 55 students taking the Maternity and Women's Health Nursing Course and the study sample included 50 students.

The first research data were collected in September 2005 and the second data collection was in December 2005 after the theory classes and clinical practice were completed. Percentage and Mann Whitney U test were used in the evaluation of the data.

The mean age of the students was 21.08 ± 1.81 , 62% were nursing students, 68% were female and 94% were taking the course for the first time. Only 14% of the students did not want to work in their profession after graduation and 56% did not want to work on a maternity ward after graduation.

A statistically significant difference was found in the comparison of the students' evaluation of the course at the beginning and end of the semester for the school they were in, their gender, and whether or not they wanted to work on a maternity ward after graduation ($p < 0.05$).

Key words: Maternity and Women's Health Nursing Course, student, evaluation

* Pamukkale Üniversitesi Denizli Sağlık Yüksekokulu (Bil. Uz.)

GİRİŞ

Uygulamaya dayalı tüm disiplinlerin eğitim programlarında olduğu gibi, hemşirelik ve sağlık yüksek okullarındaki teorik bilgi ve uygulama birbirini tamamlamalıdır. Klinik eğitim teorik bilgi ile uygulamanın bütünleşmesini, öğrencilerin gerçek ortamda yaparak ve yaşayarak öğrenmesini sağlar. Öğrenci, klinik yaşantısı aracılığıyla etkin bilişsel ve psikomotor gelişimler göstererek profesyonelliğin gerekleri olan hizmet sunumunda yeterlilik, iletişim, karar verme ve ekip üyesi olarak çalışabilme becerisini geliştirir (Çalışkan ve Akgöz 2005).

Klinik eğitimin başarısı, dersin amaçların belirlenmiş olmasından, öğrencilerin klinik uygulamalardaki istekliliğinden ve öğrencinin kendini geliştirme çabasından etkilenmektedir (Sertbaş ve Bahar 2005). Öğrencilerin tutumları, hemşirelik uygulamalarını etkilemektedir. Öğrencinin uygulamalardaki istekliliği, hemşireliğe ilişkin bilgi, beceri, tutum, değer ve etik ilkeleri içselleştirmesi ve onları davranışlarının bir parçası haline getirmesinde önemli rol oynamaktadır. Eğitim programında yer alan mesleki dersler, öğrencilerin mesleği tanımları ve anlamalarını sağlar (Karaöz 2002, Çalışkan ve Akgöz 2005).

Doğum ve Kadın Hastalıkları dersi, 3.yıl güz döneminde Hemşirelik ve Sağlık Memurluğu lisans öğrencilerine verilen 84 saat teorik, 224 saat uygulamayı içeren bir derstir. Öğrenciler, teorikte öğrendikleri bilgileri uygulamaya çıktıkları kliniklerde davranışa dönüştürmek, beceri geliştirmek ve tedavi edici hizmet alanlarındaki öğrenme yaşantılarından yararlanmaktadır (Sezgin 1999).

Klinik uygulamalı derslerin, teorik ve uygulama saatinin fazla olması, dersten başarısız olunması durumunda dönem tekrarı gerektirmesi

nedeniyle bu derslere öğrenciler tarafından ön yargılı yaklaşılmaktadır. Öğrenciler, ön yargılarını desteklemek ya da gidermek amacıyla çoğu zaman dersin sorumlu öğretim elemanının tutumu, dersin uygulamaları sırasında yaşanan güçlükler, uygulama beklentileri gibi konularda dersti başarmış üst sınıf öğrencilerinden bilgi almaktadırlar.

Doğum ve Kadın Hastalıkları dersi, sadece kadın hastalara bakım verilmesi, öğrencilerin doğum olayı gibi kaygı yaratan bir durumda etkin rol almalarının beklenmesi, yeni doğan bakımı ve hastaların kanama, perine hijyeni, meme bakımı, emzirme vb. bakım gereksinimlerinin karşılanmasının beklendiği bir ders olması nedeniyle öğrencilerin kaygı yaşamasına ve bazen derse isteksiz olmasına neden olmaktadır. Özellikle erkek öğrencilerin kadın hastalara bakım verirken sıkıntı yaşamaları, toplumumuzun kültürel yapısı gereğince de "mahrem/ayıp" kabul edilen doğum sırasında kadın hastanın bakım gereksinimlerini karşılayacak olmalarını bilmeleri de çoğu zaman bu dersin kendileri için gerekli olmadığını düşünmelerine neden olabilmektedir.

İlk kez doğumhane stajına çıkacak olan öğrenciler yapılan bir çalışmada, öğrencilerin %75'inin korkulu ve heyecanlı olduklarını ifade ettikleri belirtilmiştir (Şirin ve ark. 2003). Bir başka çalışmada da, öğrencilerin klinik eğitimin başlangıcında kaygılarının yüksek olduğu belirtilmiştir (Bell 1991). Bir diğer çalışma da, klinik deneyimin hemşirelik öğrencileri için en önemli kaygı etkenlerinden biri olduğu belirtilmiştir (Audet 1995).

Bu çalışma, öğrencilerin dönem başlangıcında ve bitişinde Kadın Hastalıkları ve Doğum dersi hakkındaki görüşlerini değerlendirmek, öğrencilerin teorik ve klinik uygulamalarda aldıkları

eğitimin görüşlerine etkilerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Tanımlayıcı tipte yürütülen çalışmanın evrenini, Pamukkale Üniversitesi Denizli Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik ve Sağlık Memurluğu bölümlerine devam eden ve 2005-2006 öğretim yılı Güz yarıyılında Doğum ve Kadın Hastalıkları dersi alan 55 öğrenci oluşturmuş olup ayrıca örneklem seçimine gidilmeden evren üzerinde çalışılmıştır. Ancak, her iki anket formunun uygulandığı günlerde devamsız olan öğrencilerin olması nedeniyle 50 öğrenci örnekleme oluşturmuştur.

Veriler, sosyo-demografik özellikleri içeren anket formu ve araştırmacı tarafından hazırlanmış olan, derse yönelik öğrencilerin görüşlerini içeren 12 soruluk 4'lü likert tipi anket ile elde edilmiştir. Öğrencilerin derse ilişkin görüşleri; bu dersin kendisi için gerekli olduğunu düşünmesi, seçmeli olsaydı dersi seçmeyi isteyip istemeyeceği, derste zorluk çekeceğini düşünme durumu, klinik uygulamalarda zorlanacağını düşünme durumu, dersin mesleğe bakış açısını nasıl etkileyeceği ve doğum olayına yönelik görüşleri gibi sorularla değerlendirilmiştir. Anket formundaki sorulara “tamamen katılıyorum” yanıtı için 1 puan, “kısmen katılıyorum” yanıtı için 2 puan, “kararsızım” yanıtı için 3 puan ve “hiç katılmıyorum” yanıtı için 4 puan verilmektedir. Anket formundaki 2, 5, 8 ve 11'nci sorular ters yönlü olup, bu

sorularda puanlama tersine yapılmıştır. Anket formundan 12-48 puan arasında alınmakta ve puanların artması derse yönelik olumlu düşüncelerin fazla olması şeklinde yorumlanmaktadır. Anket uygulama süresi 2-3 dakika kadardır. Anket formunun ilk uygulama sonrasındaki cronbach alpha güvenilirlik katsayısı $\alpha=0.71$, ikinci uygulama sonrasında $\alpha=0.76$ olarak bulunmuştur. Anket uygulamaya başlamadan önce 10 kişiye ön uygulama yapılmıştır. Araştırmanın ilk verileri 26 Eylül 2005'te, ikinci verileri ise 28 Aralık 2005'te teorik ders ve klinik uygulamalar bittikten sonra uygulanmıştır. Araştırma öncesinde kurumdan izin alınmış, anket formu öğrencilerin sözlü katılım onayı alınarak, doldurmaları için kendilerine verilmiş, anket formunun ikinci uygulamasında hatırlayabilecekleri bir rumuz yazmaları istenmiştir.

Verilerin değerlendirilmesi, yüzdeler hesaplamaları ve Man-whitney U testi ile yapılmıştır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Değerlendirme kapsamına alınan öğrencilerin tanıtıcı özellikleri Tablo 1'de gösterilmiştir. Öğrencilerin %60'ı 21 yaş ve üzerinde, %62'si hemşirelik bölümü öğrencisi ve %68'i kız öğrencidir. Öğrencilerin %94'ü dersi ilk kez almakta, %14'ü mezun olduktan sonra mesleği yapmak istememekte ve %56'sı mezuniyet sonrasında kadın doğum kliniklerinde çalışmak istememektedir.

Tablo 1. Öğrencilerin Tanıtıcı Özellikleri (n:50)

Değişkenler	Sayı	Yüzde(%)
Yaş grupları		
18-20 yaş	20	40.0
21 yaş ve üzeri	30	60.0
Devam ettikleri bölüm		
Hemşirelik bölümü	31	62.0
Sağlık memurluğu bölümü	19	38.0
Cinsiyet		
Kız	34	68.0
Erkek	16	32.0
Dersi kaçınıcı kez aldığı		
İlk kez	47	94.0
İkinci kez	3	6.0
Mezun olduktan sonra mesleği yapmayı isteme durumu		
İsteyen	43	86.0
İstemeyen	7	14.0
Mezun olduktan sonra kadın doğum kliniklerinde çalışmayı isteme durumu		
Çalışmak isteyen	22	44.0
Çalışmak istemeyen	28	56.0
Toplam	50	100.0

Tablo 2. Öğrencilerin Bölümlerine Göre Dönem Başlangıcı ve Bitişinde Derse Yönelik Değerlendirilmelerinin Karşılaştırılması (n:50)

Bölümler	Dönem Başlangıcı		Dönem Bitişi	
	S	X ± SS	X ± SS	
Hemşirelik	31	38.00±4.16	38.77±5.26	
Sağlık Memurluğu	19	36.05±6.47	39.15±5.94	
Toplam	50	37.26±5.18	38.92±5.47	
MU		238.50	284.00	
p		0.026	0.038	

Öğrencilerin bölümlerine göre dönem başlangıcı ve bitişinde derse yönelik değerlendirilmelerinin karşılaştırılması Tablo 2'de gösterilmiştir. Öğrencilerin devam ettikleri bölümler ile dönem başlangıcı ve bitişinde derse yönelik değerlendirilmeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır ($p < 0.05$). Dönem başlangıcında hemşirelik bölümü öğrencilerinin, dönem sonunda ise sağlık memurluluğu bölümü öğrencilerinin görüşlerinde anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu sonuç

için, tamamı kız olan hemşirelik öğrencilerinin dönem başlangıcında, bu derste kendi sağlıklarını ilgilendiren konuları öğrenecek olmaları nedeniyle daha olumlu düşündükleri şeklinde yorumlanırken, dönem sonunda uygulamalarda gördükleri zorlukları kendilerinin de yaşayabilecek olmaları düşüncesinin görüşlerini etkilediği söylenebilir. Ayrıca, sağlık memurluğu öğrencilerinin çoğunluğunun erkek olması, sadece kadın hastalara bakım verecek olmalarından dolayı dönem başlangıcında derse yönelik

önyargılarının daha fazla olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Al-Ma'aitah ve Gharaibeh'in çalışmasında (2000), bayan hemşirelerin klinikte hasta ve hasta yakınları ile daha

rahat iletişim kurdukları ve bununda bakım sonuçlarını etkilediği belirtilmiştir. Bu sonuç, çalışma bulgusunu desteklemektedir.

Tablo 3. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dönem Başlangıcı ve Bitişinde Derse Yönelik Değerlendirilmelerinin Karşılaştırılması (n:50)

Cinsiyet	Dönem Başlangıcı		Dönem Bitişi
	S	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$
Kız	34	37.70±4.67	38.79±5.23
Erkek	16	36.31±6.20	39.18±6.12
Toplam	50	37.26±5.18	38.92±5.47
MU		231.00	259.50
p		0.039	0.027

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre dönem başlangıcı ve bitişinde derse yönelik değerlendirilmelerinin karşılaştırılması Tablo 3'te gösterilmiştir. Öğrencilerin cinsiyetleri ile dönem başlangıcı ve bitişinde derse yönelik değerlendirilmeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır ($p<0.05$). Çalışma sonucuna göre, dönem başlangıcında kız öğrencilerin, dönem sonunda ise erkek öğrencilerin görüşlerinde anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu sonuç, dönem başlangıcında kız öğrencilerin hem cinslerine bakım verecek olmaları nedeniyle kendilerini rahat hissettikleri, geleceğin anneleri olarak kendi sağlıkları ile ilgili merak ettikleri konularda bilgi sahibi olacaklarını düşünmeleri nedeniyle derse yönelik olumlu düşüncülerinin olduğu şeklinde

yorumlanırken, dönem sonunda doğum eylemini görmüş olmaları, hastalarla yaşamış oldukları olumsuz deneyimlerden/gözlemlerden etkilenmeleri nedeniyle düşüncelerinin değişmiş olabileceği şeklinde yorumlanabilir.

Al-Ma'aitah ve Gharaibeh'in çalışmasında (2000), bayan hemşirelere göre daha az zorlandıkları ifade edilmiştir. Ekstrom çalışmasında (1999), hastaların ve yakınlarının erkek hemşireden bakım almakta kadın hemşirelere göre sıkıntı yaşadıklarını bulmuştur. Hastaların erkek sağlık personelinin hastalara bakım vermede güçlük yaşamamasında etkili olabilir. Bu sonuçlar çalışma sonuçlarını desteklemektedir.

Tablo 4. Öğrencilerin Kadın Doğum Kliniklerinde Çalışmayı İsteme Durumlarına Göre Derse Yönelik Değerlendirilmelerinin Karşılaştırılması (n:50)

Kadın Doğum Kliniklerinde Çalışmayı İsteme Durumu	Dönem Başlangıcı		Dönem Bitişi
	S	$\bar{X} \pm SS$	$\bar{X} \pm SS$
Çalışmak İsteyen	22	39.36±4.53	40.31±4.57
Çalışmak istemeyen	28	35.60±5.14	37.82±5.94
Toplam	50	37.26±5.18	38.92±5.47
MU		176.00	234.50
p		0.010	0.015

Öğrencilerin kadın doğum kliniklerinde çalışmayı isteme durumlarına göre derse yönelik değerlendirilmelerinin karşılaştırılması Tablo 4'te gösterilmiştir. Öğrencilerin, kadın doğum kliniklerinde çalışmayı isteme durumlarına göre derse yönelik değerlendirilmeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır ($p < 0.05$). Kadın doğum kliniklerinde çalışmayı isteyen öğrencilerin dönem başlangıcı ve bitişinde derse yönelik düşüncelerinin daha olumlu olduğu görülmektedir. Öğrencilerinin klinikte çalışmaya istekli olması, çalışma motivasyonu ve başarısını etkilemektedir.

Litaratürde yapılmış olan bir çok çalışmada, uygulamaya çıkılan klinik ortamın uygunluğunun ve klinikteki rol model olan eğitiminin tutumunun, öğrencinin klinik uygulamaya motivasyonunu önemli yönde etkilediği; öğrencinin klinik uygulamalarda kazandığı deneyimleri mezuniyet sonrası çalışma yaşamına aktarabildiği belirtilmektedir (Başkurt ve ark. 2001, Lambert and Glacken 2006, O'Donovan 2006, Andrews et al. 2006, Midgley 2006, Segrott et al. 2006). Bu sonuçlar, çalışma sonucu ile benzerlik göstermektedir.

Tablo 5. Dönem Başlangıcı ve Bitişinde Öğrencilerin Derse Yönelik Görüşlerinin Puan Ortalamasının Karşılaştırılması (n:50)

Derse yönelik puan ortalamaları	S	X ± SS
Dönem başlangıcı	50	37.26 ± 5.18
Dönem bitışı	50	38.92 ± 5.47

t: 2.499   p: 0.016

Öğrencilerin dönem başlangıcı ve bitişinde öğrencilerin derse yönelik görüşlerinin puan ortalamasının karşılaştırılması Tablo 5'te gösterilmiştir. Öğrencilerin, dönem başlangıcı ve bitişinde derse yönelik değerlendirilmeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır ($p < 0.05$). Öğrencilerin dönem sonunda derse yönelik düşüncelerinin daha olumlu olduğu görülmektedir. Bu sonuç, öğrencilerin klinik uygulamalarda sürekli öğretim elemanı ile etkileşimde bulunarak destek almalarından ve uygulamalar sırasında olumsuz bir durumla karşılaşmamış olmalarından kaynaklanmış olabilir.

Öğrencilerin yaş grubu, dersi kaçınıcı kez aldığı ve mezun olduktan sonra mesleği yapmayı isteme durumları ile dönem başlangıcı ve bitişinde derse yönelik değerlendirilmeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır ($p > 0.05$).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Öğrencilerin, devam ettikleri bölüm, cinsiyet ve mezuniyet sonrasında kadın doğum kliniklerinde çalışmayı isteme durumları ile dönem başlangıcı ve bitişinde derse yönelik değerlendirilmeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmıştır ($p < 0.05$). Sağlık memurluğu bölümünde öğrenim gören, kız öğrencilerin ve mezuniyet sonrası kadın doğum kliniklerinde çalışmayı isteyen öğrencilerin derse yönelik değerlendirilmelerinin daha olumlu olduğu görülmektedir.

Bu sonuçlar doğrultusunda,

Kadın sağlığı ile ilgili uygulamaların sadece kadın sağlık personelinin yapması gereken uygulamalar olmadığı, hasta bakımında ve tedavi hizmetlerinde kadın/erkek ayrımının olmayacağı konusunda, sağlık eğitimi alan erkek öğrencilerin üniversiteye başladıkları yıldan itibaren

bilinçlendirilmesi ve hazır hale getirilmesi,

Kadın doğum kliniklerinde çalışan ebe/hemşirelerin klinikte yapılan uygulamalar konusunda öğrencilerle deneyimlerini paylaşması, klinik-hastane işbirliği kapsamında öğrencileri uygulama konusunda motive ederek, başarılı olduklarında desteklemeleri,

Kadın hastalıkları ve doğum dersi alan öğrencilerin doğum olayından

görecekt olmaları nedeniyle kaygı duymaları ve derse yönelik ön yargılarının olması nedeniyle, öğrencilerin olası kaygılarını azaltmak amacıyla klinik uygulama öncesinde uygulamaya çıkılacak kliniklerde ön ziyaret yapılarak öğrencilerin klinik ortamı ve hasta profilini tanımasının sağlanması önerilebilir.

KAYNAKLAR

Al-Ma'aitah RM, Gharaibeh MM (2000). Perception of Jordanian male nursing students about caring for children in the pediatric units after graduation. *Journal of Pediatric Nursing* 15(3):198-203.

Andrews GJ, Brodie DA, Andrews JP et al. (2006). Professional roles and communications in clinical placements: A qualitative study of nursing students' perception and some models. *International Journal of Nursing Studies Practice* 43(4):402-415.

Audet MC (1995). Caring in nursing education: reducing anxiety in the clinical setting. *Journal of Nursing Education* 8(3):21-28.

Başkurt S, Ergen Ş, Kayahan S ve ark. (2001). Balıkesir Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Ebelik Bölümü son sınıf öğrencilerine ruh sağlığı ve psikiyatri dersi ve uygulaması konusundaki görüşleri ile ilgili bir araştırma. *Hemşirelik Forumu* 4(1):26-31.

Bell ML (1991). Learning a complex nursing skill: student anxiety and the effect of preclinical skill evaluation. *Journal of Nursing Education* 30(5):222-228.

Çalışkan T, Akgöz S (2005). Sağlık Yüksekokulu öğrencilerini mesleki yaşama hazırlamada yıl içi ve yaz stajlarının katkısı. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi* 31(1):9-13.

Ekstrom DN (1999) Gender and perceived nurse caring in nurse-patient dyads. *Journal of Advanced Nursing* 29(6): 1393-1404.

Karaöz S (2002). Hemşirelik öğrencilerinin eğitimleri sırasında mesleğe ilişkin algılarındaki değişimin incelenmesi:

hemşireliğe giriş dersinin bu değişimdeki rolü. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi* 6(2):10-20.

Lambert V, Glacken M (2006). Clinical education facilitators' and post-registration paediatric student nurses' perception of the role of the clinical education facilitator. *Nurse Education Today* 26(4):270-284.

Midgley K (2006). Pre-registration student nurses perception of the hospital-learning environment during clinical placements. *Nurse Education Today* 26(4):285-294.

O'Donovan M (2006). Reflecting during clinical placement-discovering factors that influence pre-registration psychiatric nursing students. *Nurse Education in Practice* 7(1):10-22.

Segrott J, Melvor M, Green B (2005). Challenges and strategies in developing nursing research capacity: A review of the literature. *International Journal of Nursing Studies* 43(4):380-392.

Sertbaş G, Bahar A (2005). Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Dersi Alan Öğrencilerin Bu Dersin uygulamasından Beklentileri ve Beklentilerine Ulaşma Durumlarının Belirlenmesi. *Hemşirelik Forumu* 25-30.

Sezgin A (1999). Kadın sağlığı ve hastalıkları hemşireliği dersinde öğrencilerin aktif katılımını sağlamaya yönelik bir uygulama örneği. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi* 3(1):27-32.

Şirin A, Kavak O, Ertem G (2003). Doğumhane stajına çıkan öğrencilerin durumluk-sürekli kaygı düzeylerinin belirlenmesi. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi* 7(1): 27-32.